

List do Redakcji

Zgodnie z art. 209 § 4 k.p.k. otwarcia zwłok dokonuje biegły w obecności prokuratora albo sądu, przy czym czynność ta w praktyce w zasadzie zawsze jest dokonywana na postanowienie prokuratora. Niejednokrotnie zdarza się, że podczas tej czynności prokurator nie jest jednak obecny. Z czysto medycznego punktu widzenia nie rodzi to zazwyczaj większych problemów, ale mogą pojawiać się problemy czysto proceduralne. Jeden z nich dotyczy badań dodatkowych, przy czym nie chodzi tu tylko o samo pobieranie i badanie materiału, ale również o kwestie realizacji rachunków za te czynności. Opisany poniżej przypadek dotyczy właśnie takiej sytuacji.

W Katedrze i Zakładzie Medycyny Sądowej Uniwersytetu Medycznego w Łodzi w dniu 21 listopada 2011 roku przeprowadzono sądowo-lekarską sekcję zwłok na zlecenie jednej z prokuratur rejonowych. W postanowieniu zapisano, że prokurator „postanowił zasięgnąć opinii biegłych z ZMS w Łodzi celem przeprowadzenia oględzin zewnętrznych oraz sekcji zwłok XX w celu ustalenia przyczyny zgonu ww. a także czy w chwili śmierci zmarła znajdowała się pod wpływem alkoholu, ustalenia związku przyczynowo-skutkowego”. Prokurator nie brał udziału w sekcji, a biegły ją przeprowadzający uznał, że dla udzielenia odpowiedzi na zadane pytania niezbędne jest rozszerzenie badań – poza czynnościami wskazanymi w postanowieniu – o przeprowadzenie badania histopatologicznego. Takie badanie wykonano i wystawiono rachunek za oględziny i sekcję zwłok, badanie na zawartość alkoholu i badanie histopatologiczne.

Prokurator postanowieniem z dnia 19 grudnia 2011 roku przyznał wynagrodzenie jedynie za dwie pierwsze czynności, natomiast odmówił przyznania wynagrodzenia za badanie histopatologiczne, jedynie lakonicznie stwierdzając w uzasadnieniu, że „z postanowienia nie wynika, aby zlecano badania histopatologiczne należało postanowić jak wyżej”.

Na to postanowienie Zakład złożył zażalenie, w którym wskazał: „Wprawdzie w postanowieniu prokuratury nie było adnotacji o wykonaniu, w razie potrzeby badań histopatologicznych, ale z uwagi na to, iż po wykonaniu sekcji zwłok oraz badaniu stężenia alkoholu w organizmie nie można było usta-

lić przyczyny śmierci denatki, biegła sama, gdyż w czasie sekcji nie był obecny prokurator, zadecydowała o konieczności przeprowadzenia tych badań, mając głównie na względzie konieczność ustalenia przyczyny zgonu zmarłej kobiety. Tu należy podkreślić, że właśnie przeprowadzenie tych badań mikroskopowych zaowocowało ustaleniem jednoznacznej chorobowej (naturalnej) przyczyny śmierci. Bez wykonania w niniejszym przypadku badań histopatologicznych, przyczyna zgonu pozostałaby nieustalona”.

Prokuratura nadrzędna w dniu 12 stycznia 2012 roku nie przychyliła się do zażalenia wskazując równie lakonicznie, że „podzielono stanowisko zajęte przez Prokuratora Rejonowego w zaskarżonym postanowieniu” bez żadnego merytorycznego odniesienia się co do celowości badań histopatologicznych. Równocześnie zgodnie z przepisami k.p.k. przestała zażalenie zakładu do Sądu Rejonowego dla Łodzi-Śródmieścia.

Sąd ten postanowieniem z dnia 5 marca 2012 roku (V Kp 38/12) zmienił zaskarżone postanowienie w taki sposób, że przyznał zakładowi całość wnioskowanego wynagrodzenia, w tym również wynagrodzenie za badania histopatologiczne. W uzasadnieniu sąd podał: „Należy zauważyć, iż zgodnie z postanowieniem Prokuratora Prokuratury Rejonowej Łódź-Bałuty z dnia 17 listopada 2011 roku dopuszczono dowód z opinii biegłych z ZMS w Łodzi, celem przeprowadzenia oględzin zewnętrznych oraz sekcji zwłok XX w celu ustalenia przyczyny zgonu ww., a także stwierdzenia, czy w chwili śmierci denatka znajdowała się pod wpływem alkoholu, ustalenia związku przyczynowo-skutkowego. Nie ulega zatem wątpliwości, iż przedmiotem dopuszczenia dowodu z opinii biegłych było przede wszystkim ustalenie przyczyny zgonu XX, a okoliczność ta miała zostać stwierdzona między innymi poprzez dokonanie otwarcia zwłok. Biegła, a zatem osoba posiadająca wiedzę specjalistyczną, dokonująca otwarcia zwłok, po ich otwarciu doszła do wniosku, iż celem ustalenia przyczyny zgonu niezbędnym jest przeprowadzenie badań histopatologicznych. Tylko zatem przeprowadzenie powyższych badań, co wynika wprost z analizy wyników badań histopatologicznych oraz wniosków zawartych w punkcie 3 opinii,

pozwoлиło na wydanie pełnej opinii, odpowiadającej na pytania zawarte w postanowieniu o dopuszczeniu dowodu z opinii biegłych. Należy także zauważyć, iż w treści postanowienia o dopuszczeniu opinii ani w jego uzasadnieniu w żaden sposób nie wskazano, aby w razie konieczności nie można było dokonać dodatkowych badań. Więcej, zgodnie z postanowieniem biegli mieli wypowiedzieć się na okoliczność, czy w chwili śmierci denatka znajdowała się pod wpływem alkoholu. Zdaniem sądu nie ulega wątpliwości, iż okoliczności tej nie można stwierdzić tylko na podstawie otwarcia zwłok, nie wspominając już o oględzinach zewnętrznych. Dla ustalenia chociażby tej okoliczności koniecznym było zatem przeprowadzenie badań wykraczających poza wspomniane otwarcie zwłok i oględziny zewnętrzne. Ponadto należy mieć na względzie, iż zgodnie z treścią art. 209 § 4 k.p.k. otwarcia zwłok dokonuje biegły w obecności prokuratora albo sądu. Biorąc pod uwagę, iż otwarcie zwłok było czynnością zleconą przez prokuratora w postępowaniu przygotowawczym, to Prokurator powinien być obecny przy otwarciu zwłok. W przypadku obecności prokuratora mógłby on wskazać, iż nie wyraża zgody na przeprowadzenie badań histopatologicznych, chociaż jak wskazano, opinia w takim wypadku byłaby niepełna. Reasumując, mając na uwadze powyższe rozważania, w szczególności, iż przeprowadzenie badań histopatologicznych było niezbęd-

ne dla wydania pełnej opinii w sprawie, zdaniem sądu brak jest jakichkolwiek powodów, które uzasadniałyby odmowę przyznania wynagrodzenia z tytułu przeprowadzonych badań”.

Stanowisko sądu było całkowicie zbieżne z poglądem zakładu. Szczególnego podkreślenia wymaga podniesienie przez sąd w uzasadnieniu kwestii obecności, czy właściwie nieobecności, prokuratora podczas sekcji. W takiej sytuacji biegły niekiedy wręcz musi – mając na uwadze szeroko rozumiane dobro postępowania – odstąpić od literalnego trzymania się niekiedy niezbyt trafnie sformułowanych pytań postanowienia, co dopiero pozwala na rozstrzygnięcie kwestii istotnych z punktu widzenia prowadzonego postępowania.

W tym stanie rzeczy z uznaniem należy ocenić stanowisko sądu, który potrafił znaleźć dobre rozwiązanie w rzeczywiście dość złożonej proceduralnie sytuacji. Równocześnie sporym rozczarowaniem jest stanowisko prokuratury zarówno rejonowej, jak i nadrzędnej, które zapewne z dość przyziemnych pobudek trwały w przekonaniu o swej słuszności, nie zważając, że biegły w tej sytuacji stał się par excellence pomocnikiem organu procesowego i swą aktywnością doprowadził do zniwelowania zaniedbania, które było skutkiem nieprzestrzegania przez prokuratora zapisów art. 209 § 4 k.p.k.

Jarosław Berent

Komunikat Komisji Genetyki Sądowej PTMSiK

Announcement of the Forensic Genetics Committee, Polish Society of Forensic Medicine and Criminology

W trosce o jak najwyższy poziom ekspertyz sądowych wzorem lat ubiegłych Komisja Genetyki Sądowej Polskiego Towarzystwa Medycyny Sądowej i Kryminologii przeprowadziła atestację laboratoriów genetycznych wykonujących badania DNA dla celów sądowych na lata 2012/2013 w zakresie:

- I. badania DNA śladów biologicznych
- II. ustalania pokrewieństwa, w tym ojcostwa.

Komisja Genetyki Sądowej dokonała szczegółowej analizy nadesłanych wyników badań pod kątem stosowanych metod i procedur badawczych, standaryzacji nazewnictwa, prawidłowości wyników i konkluzji z przeprowadzonych badań.

Ad. I. Badania DNA śladów biologicznych

Do atestu przystąpiło 17 laboratoriów, w tym wszystkie laboratoria genetyczne Uniwersytetów Medycznych i Akademii Medycznych, Instytut Ekspertyz Sądowych, a także 4 laboratoria policyjne. Laboratorium referencyjnym przygotowującym próbki do atestu był Zakład Genetyki Molekularnej i Sądowej Katedry Medycyny Sądowej Collegium Medicum w Bydgoszczy UMK w Toruniu.

Atest na badania DNA śladów biologicznych na lata 2012/2013 w różnym zakresie, zadeklarowanym przez poszczególne laboratoria, przyznano 16 laboratoriom:

Atest w podstawowym zakresie wymienionym w zasadach atestacji, **poszerzonym o 5 dodatkowych markerów** uzyskała:

1. Katedra i Zakład Medycyny Sądowej Uniwersytetu Medycznego w Poznaniu

Atest w podstawowym zakresie, poszerzonym o 5 dodatkowych markerów oraz 16 markerów Y-STR uzyskała:

2. Zakład Medycyny Sądowej Uniwersytetu Medycznego w Białymstoku

3. Laboratorium Kryminalistyczne KW Policji w Gdańsku

4. Laboratorium Kryminalistyczne KW Policji w Katowicach

5. Zakład Medycyny Sądowej Pomorskiego Uniwersytetu Medycznego w Szczecinie

6. Centralne Laboratorium Kryminalistyczne Komendy Głównej w Warszawie

Atest w podstawowym zakresie, poszerzonym o 10 dodatkowych markerów oraz 16 markerów Y-STR uzyskała:

7. Laboratorium Kryminalistyczne KW Policji w Łodzi

Atest w podstawowym zakresie, poszerzonym o 11 dodatkowych markerów oraz 16 markerów Y-STR uzyskała:

8. Katedra i Zakład Medycyny Sądowej i Toksykologii Sądowo-Lekarskiej Śląskiego Uniwersytetu Medycznego w Katowicach

9. Katedra i Zakład Medycyny Sądowej Uniwersytetu Medycznego w Łodzi

Atest w podstawowym zakresie, poszerzonym o 16 markerów Y-STR i mitochondrialny DNA (HV1) uzyskała:

10. Katedra i Zakład Medycyny Sądowej Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego

Atest w podstawowym zakresie, poszerzonym o 11 dodatkowych markerów oraz 16 markerów Y-STR i mitochondrialny DNA (HV1) uzyskała:

11. Katedra i Zakład Medycyny Sądowej Collegium Medicum UJ w Krakowie

Atest w podstawowym zakresie, poszerzonym o 5 dodatkowych markerów oraz 16 markerów Y-STR i mitochondrialny DNA (HV1, HV2) uzyskała:

12. Pracownia Genetyki Sądowej Instytutu Ekspertyz Sądowych w Krakowie

Atest w podstawowym zakresie, poszerzonym o 6 dodatkowych markerów oraz 16 markerów Y-STR i mitochondrialny DNA (HV1, HV2) uzyskała: